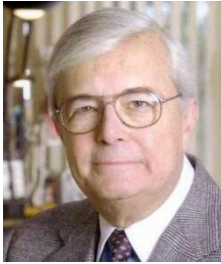

Nekrológ

Müller Iván (1930-2023) 1930. január 9-én született Budapesten, életének 94. évében 2023. április 12-én békésen elhunyt otthonában, Bloomfieldben, Connecticutban, az Egyesült Államokban.

Müller Iván egyetemi tanulmányait a Budapesti Műszaki Egyetemen végezte, ahol mérnöki oklevelét 1952-ben szerezte meg. Az egyetem elvégzésétől 1956-ig a BME Hadmérnöki Kar térképész fakultásán előbb tanársegéd, majd adjunktus és végül c. egyetemi docensként dolgozott.

Szakmai tevékenységét 1957-től az USA-ban folytatta. 1959-től az Ohiói Állami Egyetem (OSU) Geodéziatudományi Tanszékének munkatársa, ahol 1960-ban szerezte meg a PhD fokozatot. 1960-ban egyetemi adjunktus, 1963-ban egyetemi docensi kinevezést kapott, majd 1966-ban 36 évesen lett az OSU egyetemi tanára. 1984–1992 között ugyanitt a Geodéziatudományi Tanszék tanszékvezetője.

A PhD fokozat megszerzése után az OSU-n részt vett több jelentős fejlesztési tanulmány elkészítésében. Bekapcsolódott számos amerikai kutatásba, melyek közül összesen 14 kutatási programnak volt tudományos vezetője. Amerikai egyetemeken és intézetekben, Európában és Ázsiában tartott előadásai jelentősek és figyelemfelkeltőek voltak. Elismerését tükrözi, hogy számos amerikai és nemzetközi szakmai szervezetnek volt a tagja, illetve vezetője. 1975–1987 között 12 éven át főszerkesztője volt a Bulletin Géodésique nevű, jelentős nemzetközi szakmai folyóiratnak. 1987–91 között a Nemzetközi Geodézi Szövetség (IAG) elnöke volt. Jelenleg tiszteletbeli elnöke, annak a szervezetnek, amelynek tudományos közgyűlését 2001-ben Budapesten rendezték meg. 1997–1999 között a Földmérés és Térképészet Nemzetközi Uniójának (IUSM) elnöki tisztségét töltötte be. Tudományos és felsőoktatói munkásságát a felsőgeodézia területein fejtette ki, így elsősorban a kozmikus geodézia, a csillagászati geodézia, a gravimetria és a geodinamika területén. Működése során 25 doktorandusz hallgatónak volt témavezetője. Igen jelentős a nemzetközi kutatás- és tudományszervező tevékenysége. Több fontos nemzetközi tudományos programnak volt kezdeményezője és szervezője, így az ADOS, a COTES és a MERIT elnevezésű programoknak. Ezek eredményei alapján hozták létre 1988-ban a Nemzetközi Földforgás Szolgálatot (IERS). A szolgálat eredményes működése hozzájárult ahhoz, hogy később létrehozták a Nemzetközi GPS Szolgálatot (IGS). Öt szakkönyvet írt egyedül és társszerzőkkel, valamint több mint 230 tudományos cikket jelentetett meg. „Bevezetés a műholdas geodéziába” című könyve 1964-ben jelent meg, amikor ez a terület még új volt, és még az asztrometriai megfigyelések domináltak, lehetővé téve azonban, hogy első ízben hozzon létre globális geodézi vonatkoztatási rendszert. Ez volt az egyik első, ha nem az első szakkönyv ebben a témában. Az 1988-ban megjelent „Föld forgása, elmélet és megfigyelés” című könyv szerzői Helmut Moritz és Ivan Mueller, a geodézia két óriása a 20. században. A „Bevezetés a szatellitageodéziába” című angol nyelvű könyvét orosz és kínai nyelvre is lefordították.

Az 1980-as évek vége felé Ivan az IAG elnökeként kihasználta befolyását, hogy létrehozta és vezette az IAG tervezőbizottságát az IGS számára. Müller Iván szavaival élve „az IGS tervezésének elsődleges motivációja az a felismerés volt, hogy a GPS műholdak legigényesebb felhasználói, a geofizikusok nagy számban vásároltak vevőket, és azokat többé-kevésbé fekete dobozként használták, olyan szoftvercsomagokat használva, amelyeket nem teljesen értettek, főként a relatív helymeghatározáshoz”. Érvelésének merészsége lélegzetelállító volt. Ki más mert volna ilyen

szavakkal elindítani egy magas szintű tudományos szolgáltatást? Mind az IERS, mind az IGS Müller Iván vezetésének és előrelátásának köszönheti létrejöttét.

Tudományos és tudományos szervezői tevékenységét számos kitüntetéssel ismerték el. 1976-ban az Alexander von Humboldt Alapítványtól (Bonn) megkapta a kiemelt kutatói tevékenységéért járó „Humboldt-díjat”. 1978-ban az Amerikai Geofizikai Unió (AGU) tagjává („Fellow”), 1980-ban a Bajor Tudományos Akadémia Német Geodéziai Bizottságának külföldi tagjává és 1983-ban pedig az Osztrák Nemzeti Tudományos Akadémia levelező tagjává választották. 1984-ben ő kapta meg az OSU-n a kiemelt kutatói díjat. 2001-ben elnyerte az Európai Geofizikai Unió (EGU) Vening Meinesz emlékérmét, és 2002-ben pedig az AGU Waldo E. Smith-emlékérmét. Az AGU keretében tevékenykedő geodéták 2012-ben díjat neveztek el róla: „Ivan I. Mueller Award” elnevezéssel. A szakterületen kiemelkedő tudományművelő és -szervező tevékenység elismerésére alapított kitüntetést első alkalommal 2013-ban ítélték oda az arra érdemes személynek az AGU éves konferenciáján. Müller Iván professzor Magyarországról történt távozása után sem szakította meg kapcsolatait a magyar geodéziával. Valamennyi szakterülettel szoros együttműködést alakított ki, melynek elismeréseképpen a Magyar Földmérési, Térképészeti és Távérzékelési Társaság (MFTTT) külföldi tiszteleti tagjává (1983), a Magyar Tudományos Akadémia tiszteletbeli tagjává (1988) és a BME díszdoktorává (1993) választották. 1988-ban elnyerte a Magyar Asztronautikai Társaság (MANT) Fonó Albert-emlékérmét.

Müller Iván egész életében szenvedélyesen szerette az operát, a zenekari és kamarazenét. Számos szakmai útja alkalmával kialakította azt a szokását, hogy a konferenciák helyszínein klasszikus koncerteket látogatott, olykor még a konferencia-vacsorákat is feláldozva e célból.

Emlékét tisztelettel megőrizzük!

Összeállította: Iván Gyula, főtktár-helyettes

Források:

- Életünk a hivatásunk: Földtudomány, bányászat, energetika. Szerkesztette: Horn János. Budapest, 2013. <https://mek.oszk.hu/16400/16435/16435.pdf>
- <https://www.iag-aig.org/iag-newsletters/May2023>